

2016

הצדק (תבליט במרכז אי"ם)

אשת־השנה שלה היתה יעל ד״ר, בת הדור השלישי. כזאת היתה גם תשי״ז. שנת העשור, אשר גיבורה היה ידען התנ״ך. איש־השנה עמוס חכם.

ישנו שנים, בהן מפיל מאורע גדול אחד על כל שאר האירועים, כמו הר שגיא בלב הערבה. כזה היה מיבצע־סיני, שנתן לתשי״ז את איש־השנה משה ד״ר. כזו היתה גם פרשת־לבון, שנתנה לתשכ״א את איש־השנה פנחס לבון.

שנת תשכ״ב לא היתה כזאת, אף לא כזאת. היא היתה שייכת לסוג השלישי: שנה אשר במרכזה עמדה בעייה. בעייה זו שימשה מכנה משותף כמעט לכל מאורעותיה החשובים, הגדולים והקטנים כאחד.

היתה זאת בעייה מופשטת מאוד, בעלת שם מופשט: הבעייה של מדינת־החוק.

כך נקבע הנושא המרכזי: החוק. הוא שמצא את ביטוייו על השער, בו מופיע איש־השנה כשהוא מביט באלת־הצדק, סמל החוק, כדוגמנית שימשה האלה המופיעה בתבליט מפורסם, המקשט את שערי־המלכת במרכז האו״ם בניו־יורק.

★ ★ ★

אחרי שנחשפה המשמעות היסודית של השנה, וברורים הקחים העיקריים של הציור, מתחיל הפרק הבא של המלאכה: שיבוך כל אירועי השנה בסכמה הכללית.

כי גם זוהי אחת השאיפות של המערכת ביצירה זו: לשבץ בכתבת־ענק על איש־השנה (ואנשי־השנה של השטחים השונים) את כל אירועי השנה החשובים, ללא יוצא מן הכלל. לא שיבוך מכאני, אוטומטי, לפי התאריכים, אלא שיבוך אמנותי, אמיתי — שיבוך כל באורע במקומו שלו.

כל אמת היסטורית היא, כמו־כך, כוביקי־טיבית. אין שני היסטוריונים המסכימים זה לדעת זה. כך אין אנו תובעים למך להס־כים ללא הסתייגות לתמונת תשכ״ב, כפי ששורטטה בגליון האחרון של העולם הזה. אולם אנו מקמים כי תמונה זו סיפקה לך, בימי החג, מזון למחשבה, וכי עזרה לך לעמוד על דעתך שלך לגבי שנה זו בהי המדינה ובחייך.

לוי אשכול

כל היסטוריה כתובה היא מעשה אמנות. אין היא ציורף סתמי של תיאורי־מאורעות, בחזקת „דבר ארוך אחד אחרי השני“ היא מהנה גסיון של היסטוריון להכניס סדר למאורעות, להעניק להם משמעות וכיחן. לצורך זה דרושה, לדעת רוב ההיסטוריונים, מידה רבה של מרחק. ממרחקים קל יותר להעריך את המאורעות. אין כותבים היסטוריה של שנה שלא הגיעה עדיין לסיימה הרשמי?

★ ★ ★

כאשר החלטנו, לפני תריסר שנים, לבי־חור באיש־שנה, עמדה לנו עינינו דוגמה מסוימת: שבועון־החדשות האמריקאי טיים, הבורר באיש־שנה משלו בתום כל שנה. אולם מאז התפתח הרעיון והרחיק לכת. כיום שוב אין דמיון רב בין איש־השנה של העולם הזה לבין איש־השנה של טיים, זולת התואר.

טיים מסביר בחירתו בכתבה שיגרמית. לא כן העולם הזה.

כי כתבה זו צופנת בחובה שאיפה יומ־רגיה: לכתוב היסטוריה בשעת התרחשותה.

★ ★ ★

איך עושים זאת? שום כתבה בשבועון זה אינה זוכה למידה כה רבה של היכנות, להכנה כה מדוקדקת, להשקעה כה מירבית של מחשבה ועבודה.

בחירת איש־השנה עצמה היא רק החלק הראשון, ולא הקשה ביותר, של המלאכה. גם היא כרוכה בלבטים רבים, בתמורות ובשינויים.

כך אירע גם השנה: עד לפני שבועיים היה מגוי וגמור עצמו לבחור ביוסלה שוח׳ מאכר כאיש־השנה.

בימים האחרונים ממש שינינו את ההחלטה. עד לאותו רגע סברנו כי פרשת סובי־לן היא המאורע השני בחשיבותו בשנת תשכ״ב. אולם כאשר שלח סובלן יד בנפשו והעדיף את המחת על הכניעה למעשה־בליעל, קפצה לשון המאוננים.

★ ★ ★

בצד הבחירה, נעשית העבודה האמיתית. הייתי מגדיר אותה במלים: „עיצוב דמותה של השנה“.

מהי שנה? אוסף מיקרי של 12 (או במיקרה של תשכ״ב, 13) חודשים? של כך וכך ימים ושבועות? או שהיא יחידה בעלת משמעות, חטיבה של זמן, בה מצ׳טרפים האירועים הבודדים לתהליך שאפשר לעמוד על טיבו וללמוד ממנו?

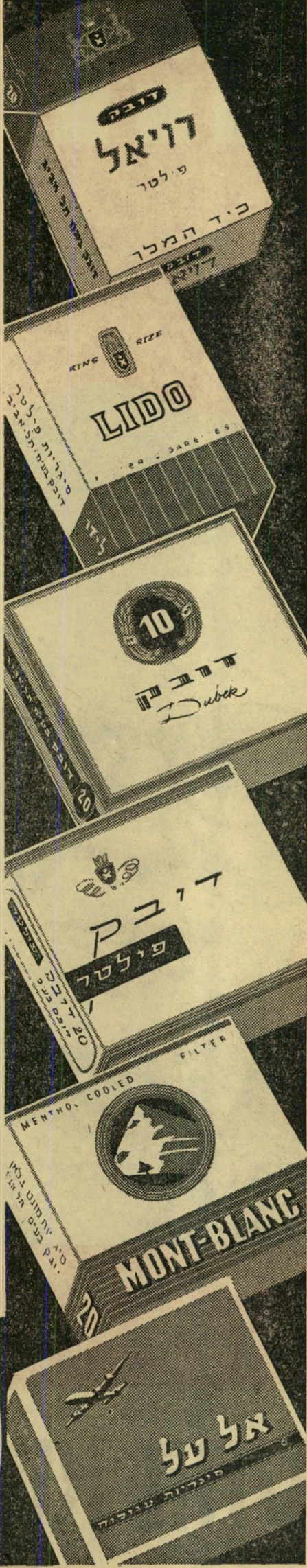
אנחנו, החיים את השנה יותר מבני כל מקצוע אחר, הכואבים את כאביה והרוגי־שים את התרגשויותיה, דוגלים בתשובה השניה. אנו מאמינים כי לכל שנה יש דמות משלה, פרצוף משלה.

השאלה היא: איך להבחין בדמות זו? איך לעמוד על דיוקנה? איך לשרטטה? זהו החלק המכריע, הקשה ביותר, של המלאכה. לפניך מונחים 54 גליונות של העולם הזה, גדושים מאורעות ובעייות. דומה אתה לצייר העומד בראש גבעה, והמביט על נוף כמעט אינסופי המשתרע לפניו. עליו להעלות נוף זה על הבד, לפי סיגנונו שלו. עליו לשאול את עצמו: מכל אפי הפרטים הכלולים בנוף זה, מה ה־פרטים החשובים? אילו מן הפרטים האלה מבטאים את אופיו האמיתי של הנוף? אותן השאלות מודקרות בעת חיבור ה־כתבה של איש־השנה. מה חשוב בשנה זו? מאורע מרכזי אחד? צירוף של כמה מאורעות? מהו לב לבה של השנה?

רק כתוצאה ממחשבה כזאת יכולה להת־גבש הכרה כמו זו שמצאה את ביטוייה בכתבה על איש־השנה תשכ״ב:

„ישנו שנים, הנראות כתערובת של ארועים שונים ומשונים, ללא קשר ברור ביניהם. כזאת היתה, למשל, תשי״ט, אשר

פוסטם ד״ר יעקבסון

שנה טובה ומאושרת
דובק בע׳מ